Глібко Сергій Васильович
кандидат юридичних наук, доцент, директор
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID 0000-0003-3398-9276

Чуприна Ангеліна Тимурівна
адвокат, молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0001-6114-0419

ПРАВОВІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АКСЕЛЕРАТОРІВ У ДЕРЖАВАХ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ

У наукових тезах досліджено правові засади функціонування акселераторів у державах, що перебувають у стані збройного конфлікту, зокрема в Україні, Ізраїлі та Сирії. Автор аналізує нормативне забезпечення діяльності акселераторів, підкреслюючи їхню роль у підтримці інновацій та стартапів. Увагу зосереджено на прикладах впровадження програм акселерації в умовах війни, включаючи військово-технологічні ініціативи в Україні та ефективну публічно-приватну модель Ізраїлю. Дослідження вказує на необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правової бази в Україні з урахуванням міжнародного досвіду для стимулювання інноваційної екосистеми навіть у кризових умовах.

Ключові слова: акселератор, інновації, стартап, збройний конфлікт, правове регулювання, Україна, Ізраїль.

Hlibko Serhii
PhD, Associate Professor,
Director of the Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

Chupryna Anhelina
Barrister, Research Assistant of Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of
National Academy of Law Sciences of Ukraine

LEGAL FRAMEWORK FOR ACCELERATOR ACTIVITY IN COUNTRIES EXPERIENCING ARMED CONFLICT

The paper explores the legal framework of accelerator operations in countries experiencing armed conflict, focusing on Ukraine, Israel, and Syria. The author examines regulatory provisions, emphasizing the role of accelerators in supporting innovation and startups. The study highlights examples of acceleration programs active during wartime, including military-tech initiatives in Ukraine and Israel's robust public-private support model. It underscores the importance of advancing Ukraine's legal infrastructure for accelerators by adopting successful international practices, aiming to strengthen the national innovation ecosystem under crisis conditions.

Keywords: accelerator, innovation, startup, armed conflict, legal regulation, Ukraine, Israel.

Для розкриття питання діяльності акселераторів у державах, в яких відбуваються бойові дії, у першу чергу звернімося до проблематики визначення цього інноваційного суб'єкта.

У сучасному правовому полі України термін «акселератор» не має чітких визначень у контексті розвитку інноваційної діяльності та підтримки стартапів. Разом з тим, наявні спроби галузевого закріплення визначення терміну «акселератор».

Так, зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2024 року № 430 «Про реалізацію експериментального проекту щодо створення на базі закладів вищої освіти, наукових установ мережі стартап-шкіл - інкубаторів – акселераторів» вводить офіційне визначення цього терміну. Згідно з цією Постановою «стартап-школа-інкубатор–акселератор» – це структурний підрозділ закладу вищої освіти, наукової установи, що надає інформаційно-консультаційну підтримку стартапам, а також забезпечує інтенсивний розвиток стартапів на початковому етапі їх розвитку шляхом забезпечення та безпосереднього проведення науково-технічних розробок з метою досягнення конкретного науково-технічного (прикладного) результату, навчання, залучення менторів, надання фінансової, експертної та іншої підтримки.

Крім того, Наказ Міністерства оборони України від 8 червня 2023 року № 346 «Питання Акселератора інноваційного розвитку Міністерства оборони України» визначає «акселератор інноваційного розвитку Міністерства оборони України» як постійно діючий консультативно-дорадчий орган Міністерства оборони України, що утворюється з метою підготовки рекомендацій щодо виконання завдань Міноборони, організації та реалізації проєктів, які спрямовані на вдосконалення науково-технічної діяльності Міноборони, прискорення розвитку інноваційних спроможностей структурних підрозділів Міноборони, Генерального штабу Збройних Сил України, органів військового управління Збройних Сил України, військових частин, військових навчальних закладів та установ, пошуку сучасних, нових зразків озброєння і військової техніки, інформаційно-комунікаційних технологій, удосконалення механізмів щодо забезпечення товарами, роботами, послугами оборонного призначення та надання відповідних пропозицій щодо впровадження і реалізації стратегій, програм, проєктів, процесів.

У міжнародному правовому контексті термін «акселератор» також не має уніфікованого визначення в офіційних документах. Однак, у практиці Європейського Союзу, зокрема в рамках Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт Європа», акселератори розглядаються як інструменти підтримки стартапів, що надають менторську, фінансову та іншу підтримку для прискорення розвитку інноваційних підприємств. Такі програми спрямовані на комерціалізацію наукових розробок та сприяння виходу інноваційних продуктів на ринок [1].

Таким чином, в українському законодавстві термін «акселератор» частково має офіційне визначення та закріплення в нормативно-правових актах, що свідчить про поступову інституціоналізацію інноваційної інфраструктури в нашій державі.

Міжнародна практика, хоча й не має уніфікованого визначення, визнає важливість акселераторів як ключових елементів підтримки інноваційного підприємництва.

Здійснивши визначення правової природи та нормативного закріплення терміну «акселератор» перейдемо до питання функціонування акселераторів у державах, в умовах активних воєнних дій.

У сучасних умовах збройних конфліктів акселератори відіграють ключову роль у підтримці інноваційного підприємництва та технологічного розвитку.

Навіть у державах, що перебувають у стані війни, такі інституції продовжують функціонувати, адаптуючись до викликів воєнного часу.

Розглянемо приклади України, Ізраїлю та Сирії, де акселератори демонструють стійкість та ефективність у складних умовах.

Українська акселераційна екосистема перебуває на етапі активного формування. Держава ініціює створення мережі стартап-шкіл та акселераторів на базі університетів і наукових установ. Ключовим елементом правового середовища є спеціальний режим «Дія City», який передбачає пільгове оподаткування та спрощене регулювання для IT-компаній, включаючи стартапи[2],[3].

З початком повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році Україна активізувала розвиток військово-технологічних акселераторів. Так, Акселератор інноваційного розвитку Міністерства оборони України сприяє впровадженню новітніх зразків озброєння та військової техніки, зокрема в галузях роботизації, штучного інтелекту та кібербезпеки[4] . Платформа Brave1, запущена у квітні 2023 року, об'єднує урядові структури, військових та інноваторів для прискорення розробки та впровадження оборонних технологій[5].

Міністерство освіти і науки України та Український фонд стартапів (USF) також реалізують акселераційні програми, такі як Science & Business Acceleration Program 2025, орієнтовані на наукоємні стартапи в галузях MedTech (медичні технології), BioTech (біотехнології), AgroTech (аграрні технології), GreenTech (зелені (екологічно чисті) технології, Dual-use technologies (технології подвійного призначення (цивільного та військового/безпекового застосування) [6]. Також діють програми підтримки стартапів на ранніх стадіях

розвитку, зокрема Polish-Ukrainian Startup Bridge, що сприяє їх виходу на європейські ринки.

Таким чином, можна зробити висновок, що навіть в умовах воєнного стану в Україні активно розвивається мережа акселераторів.

У Сирії, яка переживає тривалий збройний конфлікт, функціонує UNDP Syria Accelerator Lab[7]. Цей акселератор зосереджується на пошуку та підтримці місцевих інноваційних рішень для подолання соціально-економічних викликів, зокрема в галузях переробки відходів та цифрової інклюзії . Звернімо увагу, що його діяльність не спрямована безпосередньо на військові потреби, однак він відіграє важливу роль у підтримці стійкості громад та відновленні економіки.

Ізраїль є одним із провідних центрів світової інноваційної економіки. Відомий як «Start-Up Nation», він демонструє унікальну здатність підтримувати розвиток новаторських бізнесів навіть у геополітично нестабільному регіоні. Акселератори, як важлива інституційна форма стимулювання підприємництва, стали системною частиною національної інноваційної політики Ізраїлю. У цьому контексті особливої актуальності набуває аналіз нормативно-правової бази, у межах якої функціонують акселераторні програми.

Правове регулювання діяльності акселераторів в Ізраїлі ґрунтується передусім на Законі «Про заохочення досліджень, розробок і технологічних інновацій у промисловості» від 1984 року[8]. Закон визначає повноваження держави у сфері фінансування інноваційних проєктів, регулює процедури надання державних грантів та встановлює умови повернення інвестицій через роялті. Він також запроваджує обмеження щодо передачі розроблених технологій за кордон без згоди держави. На основі зазначеного закону функціонує Управління інновацій Ізраїлю (Israel Innovation Authority (далі – IIA) — центральний орган виконавчої влади, уповноважений здійснювати реалізацію державної політики в галузі інновацій. Саме через програми цього Управління реалізується значна частина акселераторних ініціатив[9].

Найбільш розвинені програми акселерації в Ізраїлі включають:

1. Програму технологічних інкубаторів (Technological Incubators Program) [10], яка забезпечує фінансову, консультаційну та інфраструктурну підтримку підприємцям на ранніх етапах розвитку. Акселератори, обрані через відкритий конкурс, отримують державне співфінансування та зобов'язані забезпечити коінвестування з приватного сектора.

2. Програму венчурних інкубаторів, що дозволяє венчурним компаніям створювати власні акселератори, спрямовані на запуск нових стартапів із залученням державних коштів. За умовами програми, уряд може покривати до 85% витрат на розвиток стартапу протягом перших двох років його існування.

Таким чином, в Ізраїлі створено ефективний публічно-приватний механізм підтримки інновацій, де акселератори є не лише підприємницькою ініціативою, а й результатом державної політики [11].

Таким чином Ізраїль демонструє унікальну модель правового забезпечення діяльності акселераторів як ключових елементів національної інноваційної інфраструктури. Держава не лише законодавчо гарантує підтримку інновацій, а й активно залучає приватний сектор через інструменти співфінансування та конкуренції. Така правова модель може слугувати прикладом для держав, що прагнуть створити ефективне середовище для розвитку технологічного підприємництва, зокрема у контексті воєнних або кризових умов.

В цьому аспекті наведемо порівняльну таблицю діяльності акселераторів в Україні та в Ізраїлі як державах у стані активних бойових дій.

Критерій	**Україна**	**Ізраїль**
Правове регулювання	На етапі формування; впроваджується спеціальний режим «Дія City»	Розвинута нормативно-правова база, зокрема, прийнято спеціальний Закон «Про заохочення промислових досліджень і розробок» (1984 р.)

Державна підтримка	Активна участь держави через МОН, USF та інші програми	Централізована підтримка через ІІА з широким спектром програм
Фінансуванн	Гранти до $50 000; програми співфінансування з міжнародними партнерами	Гранти до $1,5 млн; програми співфінансування з приватними інвесторами
Інституційна база	Розвиток мережі стартап-шкіл та акселераторів на базі університетів, Міністерства освіти та науки України та Міністерства оборони України.	Розвинена мережа технологічних інкубаторів та акселераторів
Міжнародна інтеграція	Програми для виходу на європейські ринки; співпраця з міжнародними фондами.	Активна участь у міжнародних R&D програмах та партнерствах.

Таким чином, можна зробити наступні висновки. Україна активно розвиває правову та інституційну базу для підтримки акселераторів, зосереджуючись на інтеграції науки та бізнесу, а також на залученні міжнародного досвіду та фінансування. Ізраїль, маючи зрілу інноваційну екосистему в тому числі акселераторів, пропонує стартапам широкий спектр програм підтримки та фінансування через акселераційні програми, що сприяє їхньому швидкому розвитку та виходу на міжнародні ринки. Вважаємо за доцільне рекомендувати здійснювати подальший розвиток мережі акселераторів в Україні. Такому

розвитку буде сприяти створення та удосконалення нормативно-правової основи для діяльності акселераторів як суб'єктів інноваційної діяльності. В цьому аспекті важливим є дослідження та застосування успішного досвіду інших держав, зокрема, Ізраїлю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт «Офіс Горизонт Європа в Україні». URL: https://horizon-europe.org.ua/uk/home/
2. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 14.12.2021 р. № 1946-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text
4. Питання Акселератора інноваційного розвитку Міністерства оборони України: Наказ Міністерства оборони України від 08.06.2023 р. № 346. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0346322-23#Text
5. Офіційний сайт Brave1. URL: https://brave1.gov.ua/
6. Акселераційна програма підтримки інноваційних наукомістких технологій. Офіційний сайт. Дія. Сіті. URL: https://business.diia.gov.ua/news/akseleratsiina-prohrama-pidtrymky-innovatsiinykh-naukomistkykh-tekhnolohii
7. Офіційний сайт UNDP Syria Accelerator Lab. URL: https://www.undp.org/acceleratorlabs/undp-syria-accelerator-lab
8. Закон Ізраїлю про стимулювання досліджень та розробок від 1984 року. URL: https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/il/il086en.html
9. Офіційний сайт «Israel Innovation Authority». URL:: https://innovationisrael.org.il/en

10. Technological Incubators Program. Israel Innovation Authority. URL:: https://innovationisrael.org.il/en/programs/technological-innovation-incubators-program

11. Incubators 2024. Government Innovation Authority. URL: https://innovationisrael.org.il/en/programs/technological-incubators-2024.

REFERENCES

1. Horizon Europe Office in Ukraine. Official website. Retrieved from https://horizon-europe.org.ua/uk/home/ [in Ukrainian].

2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021, July 15). *On stimulating the development of the digital economy in Ukraine (Law No. 1667-IX)*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text [in Ukrainian].

3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021, December 14). *On amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the stimulation of the development of the digital economy in Ukraine (Law No. 1946-IX)*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text [in Ukrainian].

4. Ministry of Defence of Ukraine. (2023, June 8). *On the issues of the Accelerator of Innovation Development of the Ministry of Defence of Ukraine (Order No. 346)*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0346322-23#Text [in Ukrainian].

5. Brave1. Official website. Retrieved from https://brave1.gov.ua/ [in Ukrainian].

6. Diia.City. *Acceleration program to support innovative high-tech solutions*. Retrieved from https://business.diia.gov.ua/news/akseleratsiina-prohrama-pidtrymky-innovatsiinykh-naukomistkykh-tekhnolohii [in Ukrainian].

7. UNDP Syria. *Syria Accelerator Lab*. Retrieved from https://www.undp.org/acceleratorlabs/undp-syria-accelerator-lab

8. Government of Israel. (1984). *Law for the Encouragement of Industrial Research and Development*. Retrieved from https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/il/il086en.html

9. Israel Innovation Authority. *Official website*. Retrieved from https://innovationisrael.org.il/en

10. Israel Innovation Authority. *Technological Incubators Program*. Retrieved from https://innovationisrael.org.il/en/programs/technological-innovation-incubators-program

11. Government Innovation Authority. *Incubators 2024*. Retrieved from https://innovationisrael.org.il/en/programs/technological-incubators-2024